

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Museovirasto kiittää mahdollisuudesta lausua arkistolain uudistamisesta sekä tiedonhallintalain muuttamisesta ja toteaa lausunnon osalta seuraavaa:

Museovirasto on samaa mieltä arkistolain uudistamisen lähtökohdista, taustasta ja tavoitteista. Tavoitteista mainitaan muun muassa, että arkistolainsäädäntö on tarkoitus yhdenmukaistaa muun asiakirjojen julkisuutta, tiedonhallintaa ja tietosuojaa koskevan lainsäädännön kanssa. On hyvä, että esityksessä arkistointi liitetään vahvemmin osaksi julkisen hallinnon tiedonhallintaa ja asiakirjan elinkaaren hallintaa.

Museovirasto pitää hyvänä, että esityksessä on pyritty korjaamaan nykyisen arkistolainsäädännön ja edellä mainittujen muiden viranomaisen tiedonhallintaa ja tietosuojaa koskevien säännösten välisiä ristiriitoja termien osalta.

Museovirasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksessä lakiin sisältyisi sen useissa eri pykälissä useita määritelmiä. Tällainen sääntelytekniikka ei ole selkein mahdollinen ja voi tehdä laista hieman vaikeasti luettavan. Lisäksi esityksen lakiehdotukset kappaleeseen on virheellisesti jäänyt termi "arkistotoimi" esitykseen laiksi tiedonhallintalain muuttamisesta pykälään 21 (s. 89).

Lisäksi Museovirasto huomauttaa, että arkistointilaki ei ehdotetussa muodossaan ratkaise täysin julkisuuslain 5.4 §:n tulkintahaasteita. Kyseisen lainkohdan mukaan julkisuuslakia sovelletaan sellaisiin viranomaisen sisäisiin asiakirjoihin, jotka on "liitettävä arkistoon". Lainkohdan tulkinta on nykyiselläänkin aiheuttanut haasteita, kun arkistolaisissa ei suoraan säädetä siitä, mitkä tiedot on liitettävä arkistoon. Museovirasto toivoisikin lakiluonnokseen tarkempia perusteluja, jossa arkistointilain suhdetta kyseiseen julkisuuslain säännökseen selvennetään.

Julkisuuslain ajantasaistamisen työryhmän mietinnössä (32/2023) on todettu, että uudessa julkisuuslaissa olisi tarkoituksena luopua edellä mainitusta viittauksesta arkistointilakiin ja sen sijaan viitata tiedonhallintalain 21 §:n 1 mom. 2–5 kohtiin. Museovirasto pitää ehdotettua julkisuuslain muutosta kannatettavana. Lakiesityksessä voisi perusteluissa tuoda myös kyseistä uudistusta esille,

mikäli se on syynä sille, ettei tässä määritellä, mitä tietoja on liitettävä arkistoon. Tällä hetkellä asia jää jokseenkin epäselväksi esityksessä.

Museoviraston mielestä on hyvä, että lakiesityksessä on mainittu arkistokopion mahdollisuus /käsite (15 §). Esimerkiksi Museovirastossa on paljon paikkatietoaineistoja, jotka päivittyvät jatkuvasti. Arkistokopio näistä aineistoista kansallisessa arkistotietovarannossa palvelisi aineiston käyttöä.

Museovirasto on samaa mieltä lakiehdotuksessa esitetystä keskitetyn arkistoinnin ratkaisun tavoitteista ja saavutettavista eduista, mutta toivoo tarkennuksia erillislupien alaisten valtionhallinnon organisaatioiden osalta. Erillislupien tarkastelu tulisi huomioida kattavammin lakiehdotuksessa, erityisesti vaikutusten arvioinnissa. Siirtovelvollisuuden osalta yleisesti Museovirasto kannattaa lakiehdotuksessa viranomaiselle annettua mahdollisuutta siirtää tietyt arkistoitavaksi päätetyt aineistot Kansallisarkistoon, vaikka aineistojen alkuperäistä tarkoitusta varten määritetty säilytysaika on vielä meneillään.

Jatkossa Kansallisarkisto järjestäisi katseluyhteyden kansallisen arkistotietovarannon tietoihin ja huolehtisi teknisistä rajapinnoista. Kansallisarkiston olisi mahdollista järjestää katseluyhteys myös aineistoihin, jotka sisältävät salassa pidettävää tietoa ja henkilötietoja. Museovirasto huomauttaa, että myös esimerkiksi Museovirastolla on hallussaan aineistoja, joiden nähtävälle saattaminen voisi olla tarpeen vastaavan katseluyhteyden avulla. Toistaiseksi palvelu joudutaan hoitamaan fyysisesti paikan päällä. Museovirasto toivoo, että vastaava oikeus voitaisiin laajentaa koskemaan myös organisaatiota, joilla on erillislupa.

Kansallisen arkistotietovarannon osalta Kansallisarkisto saa poikkeuksia esimerkiksi tietojen antamista koskeviin maksuihin ja vastausaikoihin. Museovirasto huomauttaa, että samojen poikkeusten tulisi koskea myös muita sellaisia viranomaisia, jotka arkistoivat asiakirjoja ja tietoaineistoja erillis-/poikkeusluvan piirissä.

Sivistyshallinto 2030 -hankkeen seurauksena useat virastot tulevat yhdistymään lähivuosina. Myös Museovirasto on yhdistymässä Suomenlinnan hoitokunnan kanssa ("SLHK"). Yhdistymisen seurauksena ennen yhdistymistä syntyneiden arkistoitavien aineistojen digitointi ja siirtovelvollisuus siirtyy SLHK:lta Museovirastolle. Museovirasto toivoo mahdollisen digitointi- ja siirtovelan huomioimisen lakiesityksessä nykyistä laajemmin. Asiakirjojen ja tietoaineistojen digitoiminen sekä kansalliseen arkistotietovarantoon siirtäminen vaatii merkittäviä resursseja, joita kaikilla toimijoilla ei ole käytettävissä.

Nykyisessä arkistolaissa säädetään, että pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja on säilytettävä sellaisissa arkistotiloissa kuin Kansallisarkisto erikseen määrää. Koska analogisesta aineistosta ei tosiasiaassa päästä eroon vielä pitkään aikaan, nykyisin arkistolaista tuleva sääntely arkistotiloihin liittyen on hyvä säilyttää jatkossakin. Museovirasto pitää tärkeänä, että myös analogisten aineistojen osalta laista tai Kansallisarkiston määräyksistä löytyy selkeä peruste arkistotilojen vähimmäisvaatimuksille. Nyt tämä jää esityksessä hieman epäselväksi.

Polttila Hannu-Pekka
Museovirasto

Hautala Maria
Museovirasto